

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71-99/15
Београд

дел. бр. 37862 датум: 15. 10. 2015.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА ПРЕМА ИЗБЕГЛИЦАМА/МИГРАНТИМА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај о посети Полицијској управи у Сомбору

Београд, октобар 2015. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова НПМ, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Полицијска управа у Сомбору
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања према избеглицама/мигрантима
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	7. октобар 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Јелена Јелић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i></p> <p>Чланови тима: Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Душан Покушевски, <i>Београдски центар за људска права</i> Ана Трифуновић, <i>Београдски центар за људска права</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви службеници посећене институције остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА У СОМБОРУ

Према наводима, на подручју за коју је надлежна Полицијска управа (ПУ) у Сомбору, највише избеглица/миграната током 2015. године затечено је 16. и 17. септембра, када је Мађарска затворила границу са Србијом за ова лица. Странци су дошла са граничних прелаза Хоргош 1 и 2 када су схватили да неће моћи да уђу у Мађарску. Тако, у Сомбор је 16. септембра стигло 700 странаца, а 17. септембра 3.000. Сва ова лица су била примљена на неколико сати у Прихватном центру у Сомбору, где су добили одговарајућу хуманитарну помоћ, након чега су сви пуштени од стране хрватске полиције да уђу у Хрватску на граничном прелазу Бездан - Батина. Након тога, гранични прелаз Бездан - Батина хрватска полиција је у потпуности затворила за улазак у Хрватску (и за лица која испуњавају формалне услове за улазак у Хрватску и за избеглице/мигранте), а недавно је поново отворен, али не и за избеглице/мигранте. Овај гранични прелаз налази се на мосту, на реци Дунав, и уколико би избеглице/мигранти хтели да уђу у Хрватску са подручја општине Сомбор, а да заобиђу овај гранични прелаз, морали би то да ураде преко реке Дунав, што је веома опасно за њих. Како је овај гранични прелаз затворен за избеглице/мигранте, на подручју ПУ Сомбор није се затицао велики број ових лица. После затварања граничног прелаза аутобусима и таксијима повремено долазе избеглице/мигранти (до 50 у групи) у Сомбор, али ту их службеници Комесаријата за избеглице и миграције упућују да иду у Шид, у чијој близини се налази граница са Хрватском где им хрватска полиција дозвољава да уђу у ту земљу.

Према наводима, ПУ Сомбор у 2015. години није издала ниједну потврду о израженој намери за тражење азила, јер ниједно лице није пред полицијским службеницима није изјавило намеру за тражење азила. У истом периоду поднето је 94 захтева за покретање прекршајног поступка против странаца због незаконитог преласка државне границе, према Закону о заштити државне границе ("Сл. гласник РС", бр. 97/2008 и 20/2015 - др. закон). За 14 ових лица је изречена казна затвора или је новчана казна замењена казном затвора.⁴ Од укупног броја странаца против којих је поднет прекршајни захтев за 25 лица је одређено полицијско задржавање (по основу чл. 190. ст. 3. Закона о прекршајима, „Сл. гласник РС“, бр. 65/13), јер према речима полицијских службеника када се ова лица затекну ноћу поступајући судија прекршајног суда није доступан и странци морају да сачекају јутро да би били изведени пред судију. НПМ је извршио увид у предмете о задржавању и утврдио да у њима нема писаног обавештења о правима задржаних лица (ове обрасце Министарство унутрашњих послова није превело на језике држава порекла избеглица/миграната), а права су странцима саопштена усменим путем на енглеском језику. Предмети садрже пресуду прекршајног суда, захтев за покретање прекршајног поступка, решење о задржавању, записник о задржавању и решење о отказу боравка. Странци су задржавани у просторији за задржавање у полицијској станици. Када су у питању жене које се затекну ноћу и потребно их је прекршајно процесуирати, оне су се смештале у Геронтолошки центар како би ујутру биле изведене пред судију за прекршаје (према речима полицијских службеника прекршајни суд их је санкционисао опоменом). Породице нису раздвајане. Одсек за странце у ПУ Сомбор доносио је решења о отказу боравка странцима након извршене прекршајне санкције. Решењима им је остављан рок од око 7 дана како би самостално могли напустити Србију. Ова решења доносио је Одсек за странце и за страна лица која прекршајно процесуира погранична полиција. Од када је Мађарска затворила границу са Србијом за избеглице/мигранте (15. септембар 2015. године) полицијски службеници ПУ Сомбор више не подносе захтеве за покретање прекршајног поступка против ових лица када их затекну на територији за коју је надлежна ова ПУ.

⁴ Подаци добијени из посете КПЗ Сомбор.

У 2015. години није било упућивања у Прихватилиште за странце. У наведеном периоду поднели су једну кривичну пријаву за кријумчарење људи против држављанина Србије, а против кријумчарених странаца поднети су прекршајни захтеви.

Странци против којих се подносе прекршајни захтеви, као и они којима се издају потврде о израженој намери за тражење азила, фотографишу се и дактилоскопирају. Погранична полиција доводи странце које они затекну и прекршајно процесуирају до ПУ Сомбор (уколико им је ова ПУ најближа) на фотографисање и дактилоскопирање. ПУ Сомбор поседује уређај који моментално открива да ли је неки странац већ фотографисан и дактилоскопиран у Србији, такозвани „брзи афис“, а који су добили од пограничне полиције.

Комуникација полицијских службеника и странаца се одвија на енглеском језику, ПУ Сомбор нема било какве брошуре о правима или упитнике о личним подацима за ова лица. У случају потребе ангажују особу са пребивалиштем у Сомбору која говори арапским језиком, али у последње време њене услуге нису биле потребне. Уколико је неком лицу потребна лекарска интервенција позивају службу хитне помоћи. Малолетнике без пратње у 2015. години нису затицали, а у случају када затекну малолетника у пратњи или без пратње обавезно обавештавају надлежни Центар за социјални рад у Сомбору. Полицијски службеници сваког странца прегледају због безбедности и проналажења исправа погодних за утврђивање идентитета. Већина странаца није имало код себе наведене исправе, као ни потврде о израженој намери о тражењу азила у Републици Србији. Преглед врши особа истог пола, у Одсеку за странце ПУ Сомбор запослене су три жене.

Рeadмисија

Према наводима, ПУ Сомбор је до пре 5 месеци учествовала у поступку реадмисије лица која се враћају из Мађарске у Србију.⁵ Наиме, они су на граничном прелазу Келебија преузимали оне странце за које је доказано да су са подручја за коју је надлежна ПУ Сомбор незаконито ушла у Мађарску и прекршајно их процесуирали. Међутим, од пре 5 месеци странце на граничном прелазу Келебија преузимају полицијски службеници ПУ Суботица, без обзира са ког подручја су странци ушли у Мађарску.

⁵ На основу Закона о потврђивању Споразума између Републике Србије и Европске заједнице о реадмисији лица која незаконито бораве („Сл. гласник РС – Међународни уговори“, бр. 103/07).